

TIKĖJIMO TIESŲ TILTAI

Žemaitkiemio bendruomenės darbai ir šventės

„Žemaitkiemyje gyvena kūrybinga ir žingeidi bendruomenė, o šio krašto istorija įdomi ir prasminga“, – sako jos pirmininkė, Ukmergės rajono savivaldybės tarybos narė Danutė Užkurėlytė.

Miestelio kilmė ir istorija

Miestelio istorija prasideda XV a. Kai kuriuose slaviškuose ir net lotyniškuose tekstuose Žemaitkiemis buvo vadinamas Žmuidki, Zmoydki. Manoma, kad šis vardas susijęs su dviem istorijomis – į šias vietas atsikėlusio gyventi „žemaičio“ arba iš „žemai“, prie ežero, pastatytos sodybos.

Istoriniuose šaltiniuose minima, kad XVI a. Žemaitkiemio dvaras priklausė Mantvydams. Didžiosios Lietuvos Kunigaikštystės kancleris Mikalojus Radvila vedė Sofiją Mantvydaitę ir pagal 1520 m. sutartį Žemaitkiemio dvaras atiteko Radviloms.

Kardinolas Jurgis Radvila, gyvenęs Romoje, 1577 m. užstatė jėzuitams Žemaitkiemį už 8 500 florenų, tačiau pasilikio teisę dvarą atsipirkti. Kiek vėliau J. Radvila, tapęs Vilniaus vyskupijos ordinaru, atsisakė tos žemės ir ją paskyrė Vilniaus akademijai.

1683 m. į Žemaitkiemį atvyko pamokslininkas Jokūbas Lavinskis. Labai nustebo čia radęs daug pagonytės apraiškų. Žmonių supratimas apie krikščionybę buvo savotiškas: iš sakramentų pripažino tik Krikštą, į bažnyčią neįėjo net per Velykas ar kitas didžiąsias šventes.

1722 m. miestelis gavo preky-

Pati svarbiausia Žemaitkiemio šventė – Žolinė.

mečio privilegiją.

To meto Vilniaus sinodo parapijos sąrašuose Žemaitkiemis priskirtas Vilniaus vyskupijos Pabaisko dekanatui. Sąrašuose minimi kaimai: Kunigiškiai, Kliepšiai, Valai, Valtūnai, Antatilčiai, Medinos (Perkalai) ir, žinoma, miestelis su Žemaitkiemio dvaru. Senais laikais šiai parapijai priklausė ir Balninkai, Kurkliai, Lyduokiai, Vidiškiai, Želva.

1815 m. Žemaitkiemis degė. 1892 m. sudegė bažnyčia.

Caro laikais Žemaitkiemis buvo valsčiaus centras, priklausęs Ukmergės apskrīčiai. 1885 m. čia buvo 7-ios sodybos, 119 gyventojų, o 1903 m. – 245 gyventojai.

Tautinis atgimimas

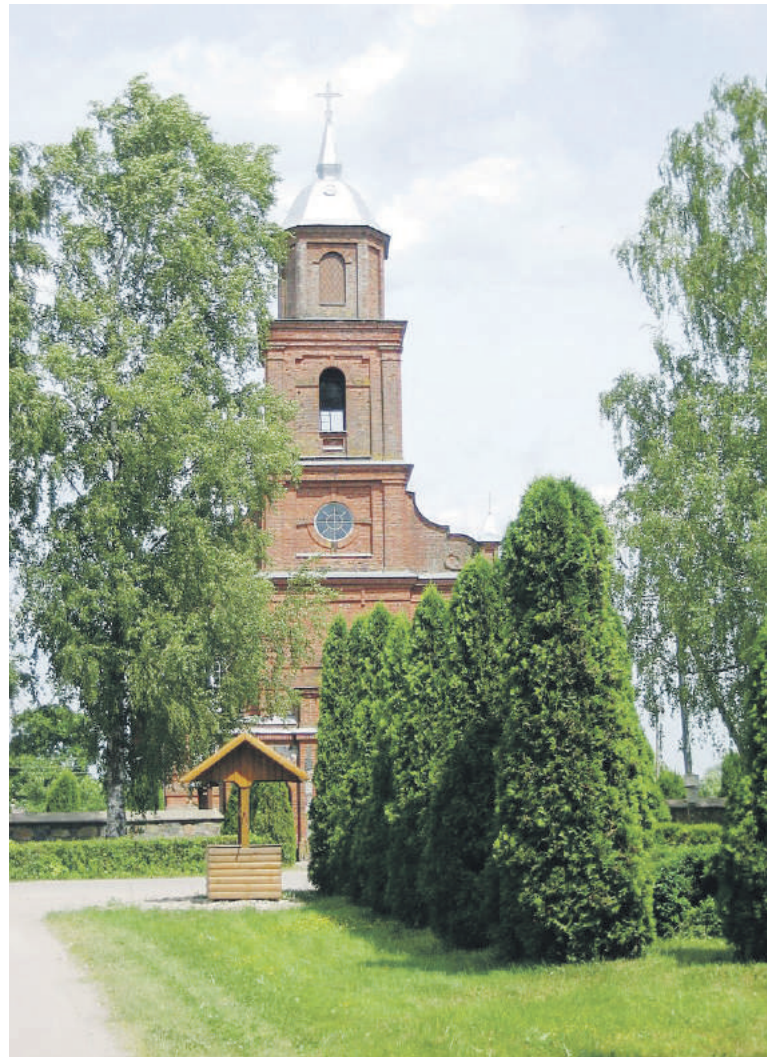
Tautinis atgimimas apylinkėse prasidėjo XIX a. pabaigoje, kai žmonės pradėjo gauti draudžia-

mos spaudos – lietuviškų laikraščių, maldaknygių, knygių. Nesutarimai su caro valdžia liudija, kad Žemaitkiemio gyventojai vieningai gynė savo religines teises. 1905 m., atgavus spaudą, žmonės daugiau skaitė lietuviškų laikraščių, knygų, leido į mokslus savo vaikus.

1910 m. rugpjūčio 11 d. surengtas pirmasis lietuviškas vakaras: suvaidintos dvi komedijos – „Velnius spąstuose“ ir „Meška“.

Bažnyčioje sekmadieniais choras giedodavo tik lietuviškas giesmes, lenkiškus žodžius pakeitę lietuviškais. Istoriniai šaltiniai byloja, kad tokia giesmių kalba nepatiko lenkams ir jie lenkuojantį kunigą prikalbino atleisti iš pareigų chorvedį.

Lenkuojantiems bajorams nepatiko, kad Žemaitkiemio moky-

Žemaitkiemio Šv. Kazimiero bažnyčia.

kloje buvo pradėta mokyti lietuviškai. Jie savo vaikus ėmė leisti į Balninkų mokyklą, kurioje buvo mokoma tik rusų kalba.

Kuriantis nepriklausomai Lietuvai, Žemaitkiemio gyventojai buvo aktyvūs. 1918 m. pabaigoje įkurtas lietuviško valsčiaus komitetas. Nemažai vyrų stojo į Lietuvos kariuomenę.

1923 m. Žemaitkiemyje gyveno 210 gyventojų, buvo 35 sodybos. Egzistavo valsčiaus savivaldybė,

mokykla, paštas, smulkaus kredito unija, kelios krautuvės. Čia kūrėsi kultūrinės, religinės, jaunimo organizacijos.

1933 m. vasario 2 d. Žemaitkiemyje nutiko neeilinis įvykis – čia „lijo“ meteoritų lietus. Apylinkėse vėliau buvo rasta apie 20 sprogsių meteoritų gabalų, svėrusių daugiau kaip 42 kg. Šis įvykis atsispindi miestelio herbe.

Nukelta į 8 p.

Susitiko su Ukmergės dekanato „Carito“ vadovėmis

Susitikimo dalyviai.

Deltuvoje įvyko Ukmergės dekanato „Carito“ vadovių, savanorių, globojamų žmonių susitikimas.

Jame dalyvavo Taujėnų Šv. Kryžiaus Išaukštinimo, Ukmergės Šv. apaštalų Petro ir Povilo, Ukmergės Švč. Trejybės, Deltuvos Švč. Trejybės parapijų „Carito“ vadovės ir jų kviešti svečiai.

Susitikimo dalyviai Deltuvos

Švč. Trejybės bažnyčioje pasimeldė šv. Mišiose, kurias aukojo kun. Gintautas Naudžiūnas, po to klausėsi Ukmergės mišraus vokalinio ansamblio „Klasika“, kurio vadovė J. Martinkutė, koncerto, o po koncerto susitikimo dalyviai pabendravo prie vaišių stalo.

Susitikime dalyvavo ir Ukmergės Šv. apaštalų Petro ir Povilo

bažnyčios dekanas kun. Raimundas Kazaitis.

Parapija apie tai informavo savo feisbuko paskyroje.

Už inf.

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Žolinės šventę, Sutvirtinimo sakramento teikimo dienas skelbia derliaus valymo darbo dienomis

Vilnius. 1973 m. rugpjūčio mėn. pradžioje Religijų reikalų tarybos įgaliotinio pavaduotojas Murnikovas pranešė Lietuvos vyskupams ir valdytojams, kad rugpjūčio mėnesį „dėl derliaus nuėmimo“ nebus galima sekmadieniais ir per Žolinę (rugpjūčio 15) teikti Sutvirtinimo sakramento.

Tikintieji, nežinodami uždraudimo, rugpjūčio 15 gausiai susirinko į Šilalę ir Aluntą, ir koks buvo jų pasipiktinimas, kad dėl tariamo derliaus nuėmimo vyskupui neleista atvykti.

Vysk. R. Krikščiūnas Panevėžio vyskupijos kunigams pranešė, kad dėl derliaus nuėmimo reikia atidėti vėlesniam laikui net atlaidų iškilmes. Kunigai atlaidus šventė kaip anksčiau, o valdžia nedrįso kištis.

Rugpjūčio 15 kunigai iš sakralų informavo tikinčiuosius apie Sutvirtinimo sakramento atidėjimą vėlesniam laikui. Drąsnesnieji kunigai atvirai nurodė tikrąsias draudimo priežastis.

Murnikovui ir kitiems valdžios atstovams rūpėjo sukliudyti tūkstančiams vaikų jiems patogiausiu metu priimti Sutvirtinimo sakramentą.

Sutvirtinimo sakramento teikimo uždraudimas yra grubus valdžios kišimasis į religinį kultą.

„Lietuvos katalikų bažnyčios kronika“, 1973 m. Nr.7

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Žemaitkiemio bendruomenės darbai ir šventės

Žolinės atlaidų akimirkos.

Atkelta iš 7 p.

Okupacija

Okupacijų ir karo metais Žemaitkiemis neteko daug gyventojų: vieni buvo sušaudyti, kiti – ištremti. 1941 m. birželio 14 d. į Sibirą ištremti labiausiai apsišvietę ir išsimokslinę žmonės: viršaitis Rapolas Gibavičius su šeima (sūnus V. K. Gibavičius – dailininkas, sukūręs Žemaitkiemio herbą), mokytojai J. Bundonis su žmona, Ragelis, Ona Šaltanienė, mokytojas ir girininkas Lukošius, viršaičio padėjėjas Šniras su šeimomis ir kiti.

Po Antrojo pasaulinio karo daugiausia buvo tremiami ūkininkai ir partizanų rėmėjai. Partizanų būrių kūrimasis Žemaitkiemyje rodo, kad šio krašto žmonės buvo išdidūs ir mylėjo laisvę. Apylinkėse veikė partizano Plieno būrys.

1959 m. Žemaitkiemyje gyveno 153 gyventojai. Buvo įkurtas kolūkis. Žemaitkiemio gyventojai buvo iškėlę sąlygą, kad kolūkio pavadinimas būtų „Žemaitkiemis“ ir tai jiems pavyko. Nuo pat sukū-

Metų sukaktys

Sukanka 80 metų, kai Gruoblių kaime, Želvos apylinkėje, Ukmergės rajone, 1942 m. rugpjūčio 1 d. gimė Mindaugas Černiauskas, lietuvių fotografas.

◆◆◆

Sukanka 80 metų, kai Jovaišų kaime, Deltuvos apylinkėje, Ukmergės rajone, 1942 m. rugpjūčio 2 d. gimė Zita Kreivytė, dailininkė odininkė.

◆◆◆

Sukanka 70 metų, kai Ukmergėje 1952 m. rugpjūčio 10 d. gimė Evaldas Vyčinas, altininkas, etnomuzikologas. Paskelbė straipsnių apie liaudies muzikantus, tradicinius muzikos instrumentus (smulką, būgną) ir kitus.

◆◆◆

Sukanka 75-eri metai, kai Dainavoje, Deltuvos apylinkėje, Ukmergės rajone, 1947 m. rugpjūčio 20 d. gimė Gražina Arlickaitė, kintotyryninkė, humanitarinių mokslų daktarė.

Ukmergės Vlodo Šlaito
Viešosios bibliotekos inf.

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

rimo iki išskaidymo pavadinimas liko nepakeistas. Kolūkių pradžia buvo labai sunki – ir žmonės, ir gyvuliai badavo. 1970 m. Žemaitkiemyje gyveno 257 žmonės.

Atgimimas

Lietuvoje atkūrus nepriklausomybę, 1992 m. Žemaitkiemio kolūkis buvo išskaidytas į 6 bendroves: „Elmė“, Medinas, Žemaitkiemį, Antatilčius, Radiškį ir „Dvarą“. Pradėjo kurtis ūkininkai.

1998 m. miestelyje gyveno 337 žmonės. Tais metais Žemaitkiemis šventė 430-ies metų jubiliejų. Buvo pašventintas paminklinis akmuo, pastatytas miestelio centre.

2001 m. minėtas dabartinės bažnyčios pastato 100-o metų jubiliejus. Šventėje dalyvavo vyskupas Sigitas Tamkevičius.

2003 m., kai miestelis šventė 435-erių metų jubiliejų, buvo sukurtas dokumentinis filmas, kuris apkeliavo kone visą pasaulį – Australiją, Ameriką, daugelį Europos šalių – ir po dvejų metų kelionės sugrįžo į Žemaitkiemį. Filmo autoriais tapo šviesios atminties Žemaitkiemio pagrindinės mokyklos direktorius Reimontas Devenis ir tuo metu dirbęs jaunas Žemaitkiemio bažnyčios klebonas Šarūnas Petrauskas.

Vlodo Šlaito sodyba

Žemaitkiemyje, sodyboje, kur kadaise gyveno poetas Vladas Šlaitas, yra įrengtas mažytis muziejus, sutvarkyta aplinka. Šalia namelio iškilo skulptoriaus Viktoro Žentelio koplytstulpis, kuriame iškaltos Vlodo Šlaito eilėraščių eilutės: „Kaip aš baisiai mylėjau svetur savo tolimą Lietuvą...“

Gražėjanti aplinka

2012–2013 m. miestelį pasiekė ES parama – pagal vandentiekio ir nuotekų šalinimo projektus renovuotos ir naujai pastatytos vandentiekio ir nuotekų šalinimo sistemos bei valymo įrenginiai.

Seniūnija vykdė projektą, kurio metu įrengta automobilių stovėjimo aikštelė, nuoroda ir stendas prie Žemaitkiemio ežero, paplūdimyje.

2017 m. prie bažnyčios iškilo akmeninis paminklas, kuriame iškalta 10 Žemaitkiemio savanorių pavardžių.

Žolinės atlaidai

„Pati didžiausia Žemaitkiemio seniūnijos šventė – rugpjūčio 15

d. vykstantys Žolinės atlaidai“, – pasakoja šios seniūnijos seniūnė Rita Mikutienė.

Švenčiant Žolinę kasmet eisena keliauja nuo miestelio ribos iki akmens, skirto Žemaitkiemiu, vyksta koncertai ir įvairios varžybos. Po šv. Mišių Žemaitkiemio šv. Kazimiero bažnyčioje maldininkai renkasi mokyklos stadione. Ten pristatomos ekspozicijos, vedamos įvairios edukacijos.

Pagrindinė šio kermašiaus organizatorė yra Žemaitkiemio bendruomenė ir jos pirmininkė D. Užkurėlytė.

„Karantinas ir karas Ukrainoje labai paveikė žmonių bendravimą. Žmonės tapo uždaresni, bailesni. Tačiau mes visais būdais siekiame ugdyti bendruomeniškumą, pasididžiavimo savo gimtine, savo kraštu pojūtį. Kasmet organizuojame trijų dienų trukmės Žolinės atlaidus, planuojame edukacijas, koncertus, ieškome rėmėjų“, – pasakoja renginių sumanytoja D. Užkurėlytė.

Pati didžiausia šio renginio prasmė yra kartų bendravimas. Jaunimas dalyvauja futbolo varžybose, edukacijose. Siemet pasirinkta pokario metų tema, kuri siejama su įtemptais pasaulio įvykiais.

Pasirengime atlaidams dalyvauja daug bendruomenės narių ir pagalbinių. Siemet tradicinių renginių metu pagerbti savanoriai, įvertinti jų darbai ir pastangos, puoselėjant bendruomeniškumą.

Kasmetinė Žolinės atlaidų Žemaitkiemyje tradicija – šakočių kepimo edukacijos. Bendruomenės pirmininkė D. Užkurėlytė įsitikinusi, kad Žemaitkiemio šakočiai patys skaniausi. Jau labai nuo senų laikų jie buvo čia kepami – tikriausiai dėl to, kad krašto žmonės augindavo daug kiaušinių dedančių vištų.

Įamžino nuotraukose

Šiųmetę Žolinės šventę, vykusią praėjusią savaitę, nuotraukose gražiai įamžino renginio svečias Alvydas Seniūnas.

„Beveik kiekvienais metais Žolinės švęsti važiuoju į gimtą parapiją – Pažerūs Kauno rajone. Siemet pavyko apsilankyti

Bažnyčia atvira tikintiesiems.

Alvydo Seniūno nuotr.

Kapinių koplyčia.

dvejose šventėse: Žemaitkiemyje ir Pažeruose. Už pakvietimą apsilankyti šventiniame Žemaitkiemyje nuoširdų ačiū tariau miestelio bendruomenės pirmininkei D. Užkurėlytei. Tokių kelionių neįsivaizduoju be fotoaparato, tad ir apie Žolinę Žemaitkiemyje papasakos nuotraukos bei mano komentarai.

Šie metai Žemaitkiemiu yra nekasdieniai. Miestelis mini savo vardo 540-ąsias metines, o dabar-

tinė Žemaitkiemio šv. Kazimiero bažnyčia buvo pastatyta prieš 120 metų“, – savo feisbuko paskyroje dalinasi A. Seniūnas.

Jo fotopasakojimą apie Žemaitkiemį ir jo istoriją galima rasti puslapyje Manoji Lietuva.

Parengė Lina Sukackienė

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

